

Riad Sattouf (suom. Saara Pääkkönen) : Tulevaisuuden arabi, Lapsuus Lähi-idässä (1978–1984)

[AM/30 ADMIN](#)

LIISAMARI SEPPÄLÄ

Ranskalais-syyrialainen Riad Sattouf on piirtänyt ja kirjoittanut omaelämäkerrallisen sarjakuvaromaanin *Tulevaisuuden arabi, Lapsuus Lähi-idässä* (1978–1984). Teos aloittaa sarjan, johon kuuluu kuusi osaa. Palkittu sarjakuva on saanut sekä lukijoilta että kriitikoilta erittäin hyvän vastaanoton, ja sen käännösoikeudet on myyty useaan maahan. Teossarjan päättävä osa ilmestyy tänä vuonna Suomessa. Sarja on kokonaisuudessaan Saara Pääkkösen kääntämä.

Sarjan päähenkilön Riadin vanhemmat tapaavat 1971 Sorbonnen yliopistossa, jossa molemmat opiskelevat. Riadin äiti Clémentine on varttunut maaseudulla Bretagnessa. Riadin isä Abdel-Razah on syyrialainen, hän on kotoisin pienestä maaseutukylästä Homsin läheltä. Abdel valmistee stipendin turvin väitöskirjaansa, joka liittyy Ranskan lähihistoriaan.

Riad syntyy 1978, ja samana vuonna hänen isänsä väittelee. Isä Abdel uskoo koulutukseen; hänen

mielestään koulutus on kaiken menestymisen edellytys, joten arabien koulutusta olisi kehitettävä voimakkaasti. Isä puhuu myös panarabismista puolesta, mihin viittaa sarjakuvaromaanin nimikin.

Koulutus ei kuitenkaan sulje taikauskoa pois. Isä pitää mustaa muovihätkää television päällä, koska se tuo onnea. Hätkä tulee olemaan television päällä heidän jokaisessa kodissaan.

Isän väiteltyä perhe muuttaa Libyaan, kun Abdel saa professuurin Tripolin yliopistosta.

Sarjakuvapiirtäjä Sattouf värittää sarjakuvassaan eri maat eri värisiksi. Ranskassa tapahtumat kuvataan sinisellä taustavärillä, Libya on keltainen, Syyria on vaaleanpunainen, ja lyhyt Jerseyyn visiitti saa vihreän värin. Värien voi ajatella symboloivan eri kulttuureja.

Libyassa isä opettaa Riadille, miten mulperipuun marjoja poimitaan syötäväksi. Hän heittää korkean puun latvustoon kepin, joka tiputtaa marjoja maahan. Isä ei ole saanut maistaa mulperipuun marjoja viiteentoista vuoteen. Hän pureskelee marjoja tapansa mukaan suu auki.

Libyan jälkeen perhe muuttaa Syyriaan Riadin isän kotikylään Tirma'laan. Abdel saa lehtorin paikan, vaikka hän haki professuuria. Riad pitää syyrialaisesta ruoasta heti, sen sijaan äiti on poikaansa varautuneempi.

Syyrialaiset tavat ovat eurooppalaiselle vieraita. Minua viehättää kohtaaminen, jossa Riadin isoäiti poistaa kielellään roskan pojanpoikansa silmästä.

Fyysistä väkivaltaa on vaikeaa välttää Syyriassa. Siitä saavat osansa kaikki: lapset, aikuiset ja eläimet. Riad oppii pakenemaan; pienenä ja hontelona hän juoksee karkuun uhkaavista tilanteista.

Isä saa palkkansa Yhdysvaltain dollareissa. Rahalla tulee olemaan keskeinen osa tarinan kulussa. Isä unelmoi omakotitalosta ja Mersusta. Abdelin haaveet ovat monen syyrialaisen tavoittamattomissa, mutta niin kovin lähellä hänen mahdollisuuksiaan.

Riadin isän ja äidin lisäksi sarjakuvassa esitellään muuta perhettä ja sukua. Riadin äidinäiti on eronnut. Myös äidinisä kuvataan. Syyriassa läheisimpiä sukulaisia ovat Abdelin äiti ja veli perheineen, ja Riad leikkii serkkujensa kanssa. Riadille syntyy pikkuveli, Yahya.

Riadin vaiheet kietoutuvat maailmanpolitiikkaan. Isän mielestä arabi ei voi menestyä Ranskassa. Abdel kärsii rasismista, minkä takia hän haluaa muuttaa asumaan omaan kotimaahansa. On tuskallista ajatella, että Sorbonnesta väitelleen tohtorin on vaikeaa luoda itselleen ja perheelleen tulevaisuus Ranskassa vain siksi, että hän on arabi.

Syyriassa Riadin äidin osa on kaikkein vaikein. Hän on kylän ainoa eurooppalainen, ja hänen elämänpiirinsä on tuskastuttavan pieni. Clémentine ei puhu arabiaa, eikä hänellä ole mitään keinoa

kommunikoida miehensä perheen kanssa. Clémentinellä ei ole myöskään ystäviä. Hän hoitaa lapsia, silittää, siivoaa ja laittaa ruokaa.

Ainoaa vaihtelua tuovat lyhyet vierailut Homsiin, Tirma'lan lähimpään kaupunkiin. Homsissa on kuitenkin myös usein sähkökatkoja, ja kaupoista puuttuu tavaraa. Abdel ostaa vaimolleen sensuroidun Paris Matchin.

Perhe on silmätikku pienessä maaseutukylässä. Heitä tuijotetaan. Äiti ei käytä huntua. Riadia haukutaan juutalaiseksi. Riadin lelut ovat monin verroin hienompia kuin hänen serkkujensa harvat muoviset sotilaat.

Riadista kasvaa silta Ranskan ja Syyrian välille, hän ei vain tiedä sitä vielä. Silta rakentuu monikulttuurisen lapsuuden myötä.

Sarjakuvassa tarina etenee lapsen silmin. Kertojana on kuitenkin aikuinen Riad, joka muistelee lapsuuttaan asettaen tapahtumat laajempaan kontekstiin.

Ensimmäisen osan lukemisen jälkeen on luontevaa tutustua sarjan seuraaviin osiin. Lahjakas sarjakuvapiirtäjä Riad Sattouf kertoo tarinaansa, joka herättää voimakkaan kiinnostuksen. Tarinaan kuuluvat luontevana osana myös päähenkilön unet, jotka tuovat oman lisänsä monipuoliseen kerrontaan. Sarjakuvassa kerrotaan myös toistuvasti, miltä jokin tuoksuu tai haisee.

Riad pelkää kouluun menoa. Sarjakuvaromaanin toisessa osassa kuitenkin ostetaan reppu, ja koulunkäynti alkaa. Kolmannessa osassa koulunkäynti on jo rutiinia, ja Riad on luokkansa paras oppilas, jota lyödään kepillä vain harvoin.

Itselleni sarjan neljäs osa on järkyttävin. Kaikki aiemmat osat ovat olleet vain kehittelyä, mutta neljännessä osassa tapahtumat eskaloituvat ja isän rooli perheessä korostuu.

Riadin isä on romaanisarjan alussa tapauskovainen. Hän ei rukoile eikä paastoa Ramadanin aikana. Tilanne kuitenkin muuttuu. Lopulta Abdel käy pyhiinvaelluksella Mekassa ja ansaitsee teollaan Jumalaa hartaasti uskovien kylän miesten kunnioituksen.

Riad unelmoi tarinan edetessä monesta työstä tai naisesta. Yksi hänen kiinnostuksen kohteistaan on luokkatoveri Anaïck, joka lainaa piirtämistä harrastavalle Riadille teoksia isänsä sarjakuvakokoelmasta.

Riad Sattoufin sarjaa lukiessani tulee mieleen Art Spiegelmanin kaksiosainen sarjakuvaromaani Maus, Selviytyjän tarina. Sekä Sattouf että Spiegelman kertovat tarinan, jonka tapahtumat kytkeytyvät maailmanhistoriaan. Maus kertoo taiteilijan isän selviytymisestä keskitysleiriltä toisessa

maailmansodassa. Päähenkilön kokemukset ovat osa laajempaa kokonaisuutta. Molemmissa sarjakuvissa on oma tunnistettava ja jäljittelemätön piirrostyyl, jota on mielekästä seurata. Molemmat teossarjat ovat koskettavia ja traagisia. Toki Sattoufin luoma kokonaisuus on huomattavasti laajempi kuin Spiegelmanin kaksiosainen teos.

Riad Sattoufin luoma sarjakuvaromaanisarja on onnistunut erinomaisesti. Päähenkilö kehittyy ja kasvaa vähitellen. Tärkeimmät ominaisuudet, kuten kyky piirtää, hänellä havaitaan kuitenkin jo pienestä pojasta lähtien. Nuori Riad saa itse oivaltaa tärkeitä asioita maailmanmenosta. Sarjakuvan yksityiskohdat tukevat kokonaisuutta. Kulttuurien ja uskontojen toistuva törmäminen kuvataan uskottavasti ja koskettavasti monesta eri näkökulmasta. Sarjan kuudennessa osassa tullaan näkemään, mihin tapahtumiin päähenkilön lapsuus loppuu.

Riad Sattouf: (2015) *Tulevaisuuden arabi Lapsuus Lähi-idässä (1978-1984)*. [Alkup. *L'ARABE DU FUTUR UNE JEUNESSE AU MOYEN-ORIENT (1978-1984)*] suom. Saara Pääkkönen. WSOY. 158 s.

Liisamari Seppälä on helsinkiläinen kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta.